

ΟΙ ΘΕΩΡΙΕΣ ΤΟΥ ΣΠΕΝΓΚΛΕΡ ΚΑΙ ΟΙ ΔΥΝΑΤΟΤΗΤΕΣ ΤΗΣ ΨΗΦΙΑΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ (του Δημοσθένη Κυριαζή) – Σειρά Πολιτική Ηγεσία Επικοινωνία

Ο Γερμανός ιστορικός, μαθηματικός και φιλόσοφος Όσβαλντ Σπένγκλερ (Oswald Spengler 1880- 1936), μετά το τέλος του Α Παγκοσμίου Πολέμου, το 1918, εξέδωσε το βιβλίο «Η παρακμή της Δύσης» στο οποίο προφήτευσε το θάνατο του σημερινού πολιτισμού, του Δυτικού πολιτισμού. Η προφητεία, η πρόβλεψη αυτή του Σπένγκλερ δεν στηρίχθηκαν σε θρησκευτικά και δογματικά αξιώματα και απόψεις, αλλά στηρίχθηκε στα συμπεράσματα συγκριτικής μελέτης των μεγαλύτερων γνωστών πολιτισμών που

έχουν εμφανισθεί στη γη, τους οποίους ονόμασε «ανώτερους πολιτισμούς».

Οι «ανώτεροι πολιτισμοί» που μελέτησε ο Σπένγκλερ είναι οι ακόλουθοι οκτώ: Αιγυπτιακός – Κλασικός (Ελληνικός και Ρωμαϊκός) – Κινεζικός – Ινδικός – Μαγικός (Ιρανικός, Εβραϊκός και Αραβικός) – Βαβυλωνιακός – Μεξικανικός – και Δυτικός, δηλαδή ο σημερινός πολιτισμός.

Στην πράξη η συγκριτική μελέτη του Σπένγκλερ ασχολήθηκε, στο μεγαλύτερο μέρος της, με δύο πολιτισμούς· τον Κλασικό και το Δυτικό πολιτισμό. Η λεπτομερέστερη συγκριτική μελέτη αυτών των δύο πολιτισμών προφανώς οφείλεται στην ύπαρξη πολλών ιστορικών στοιχείων για τους δύο αυτούς πολιτισμούς, σε σύγκριση με τα υπάρχοντα στοιχεία για τους υπολοίπους έξι πολιτισμούς.

Το πρωτοποριακό και καινούργιο συμπέρασμα της μελέτης του Σπένγκλερ είναι ότι οι πολιτισμοί διέπονται από την ίδια νομοτέλεια των έμβιων οργανισμών· ότι **«οι πολιτισμοί είναι οργανισμοί και η παγκόσμια ιστορία είναι η συνολική βιογραφία τους»**.

Σύμφωνα με τα συμπεράσματα της προαναφερθείσης συγκριτικής μελέτης, οι πολιτισμοί, με στατιστική νομοτέλεια, περιλαμβάνουν τα ακόλουθα στάδια εξελίξεως:

Γένεση – Ανάπτυξη – Ακμή – Παρακμή – Θάνατο.

Όπως όλοι γνωρίζουμε, η εξελικτική αυτή πορεία αποτελεί την πορεία του κάθε έμβιου οργανισμού. Η διάρκεια μεταξύ γένεσης – θανάτου, η διάρκεια ζωής ενός οργανισμού/ πολιτισμού, ποικίλει. Για τον άνθρωπο πχ είναι σήμερα περί τα 80 χρόνια, ενώ για τους πολιτισμούς, με βάση τα μέχρι σήμερα ιστορικά δεδομένα, περί τα 1000 χρόνια.

Από τα πολλά και ενδιαφέροντα συμπεράσματα της μελέτης του Σπένγκλερ ξεχωρίσαμε τα ακόλουθα δύο, που νομίζουμε πως έχουν επίκαιρο και σημαντικό ενδιαφέρον:

- 1) Την ταύτιση της ακμής με την ανάπτυξη του πνευματικού πολιτισμού και
- 2) την έναρξη της παρακμής με την ανάπτυξη και επικράτηση του τεχνολογικού πολιτισμού.

Στο σημείο αυτό είναι ίσως είναι χρήσιμο να υπενθυμίσουμε ότι με τους όρους, πολιτισμός, πνευματικός πολιτισμός και τεχνικός πολιτισμός εννοούμε, πολύ συνοπτικά, τα ακόλουθα:

Πολιτισμός: Το έργο του συνόλου (set) των ανθρώπων της κοινωνίας· των ανθρώπων της Πόλης.

Πνευματικός πολιτισμός: Το πνευματικό έργο των ανθρώπων της κοινωνίας, δηλαδή του έργου που σχετίζεται με τις πνευματικές, ηθικές και αισθητικές αξίες, όπως για παράδειγμα είναι: η γνώση, η ελευθερία, η δικαιοσύνη, η

ομορφιά...

Τεχνικός πολιτισμός: Το έργο των ανθρώπων της κοινωνίας, που σχετίζεται πρωτίστως με την παραγωγή υλικών αγαθών όπως για παράδειγμα είναι: η τροφή, η ένδυση, η κατοικία, οι μετακινήσεις, οι συνθήκες εργασίας, οι συνθήκες διαβίωσης...

Μεταξύ τεχνικού και πνευματικού πολιτισμού, είναι προφανές ότι υπάρχει ισχυρή συσχέτιση και αλληλεπίδραση. Για παράδειγμα η ευχέρεια διασφάλισης, τροφής, μετακίνησης των ανθρώπων και διακίνησης της πληροφορίας, αποτελεί σημαντικό παράγοντα ανάπτυξης πνευματικού πολιτισμού και αντιστρόφως. Η γνώση, η ελευθερία, η αγάπη στην ομορφιά, αποτελούν παράγοντες ανάπτυξης τεχνικού πολιτισμού.

Σε μία διαφορετική θεώρηση, ο πνευματικός πολιτισμός είναι, **πρέπει να είναι**, ο σκοπός των «ανθρώπων της Πόλης», ενώ ο τεχνικός το μέσον επίτευξης αυτού του σκοπού.

Ισχύει όμως αυτό σήμερα; Μήπως ισχύει το αντίθετο; Μήπως το δεύτερο από τα προαναφερθέντα συμπεράσματα του Σπένγκλερ σημαίνει ότι **οι πολιτισμοί πεθαίνουν όταν οι τεχνικοί πολιτισμοί από υπηρέτες του πνευματικού πολιτισμού γίνουν τα αφεντικά τους ;**

Οι δυνατότητες της νέας ψηφιακής τεχνολογίας

Δεν είναι μέσα στις προθέσεις μας, αλλά και στις δυνατότητες μας, να αμφισβητήσουμε ή να ενισχύσουμε τις θεωρίες του Σπένγκλερ. Αυτό άλλωστε έχει γίνει από άλλους έγκυρους ειδήμονες. Πρόθεση μας είναι η κατάθεση της ακόλουθης άποψης/ερωτήματος:

Η νέα ψηφιακή τεχνολογία, που αναπτύχθηκε τα τελευταία 40 χρόνια, δηλαδή αρκετά χρόνια μετά το θάνατο του Σπένγκλερ, τροποποιεί ή έστω έχει τη δυνατότητα να τροποποιήσει τις προφητείες του ;

Αυτή η άποψη/ερώτημα γεννιέται και δικαιολογείται, από τις ακόλουθες σημαντικές διαφορές που υπάρχουν μεταξύ της παλαιάς

συμβατικής και της νέας ψηφιακής τεχνολογίας :

α. Διαφορά στόχου. Όλες οι γνωστές τεχνολογίες που αναπτύχθηκαν από το 5000 πΧ μέχρι τα μέσα του 20^{ου} μΧ αιώνα, είχαν ως βασικό στόχο την παραγωγή και διαχείριση μηχανικής ενέργειας. Μηχανική ενέργεια στη φυσική ονομάζεται κάθε ενέργεια που μπορεί να μετασχηματιστεί σε μηχανικό έργο. Για παράδειγμα η ενέργεια του μυϊκού συστήματος των ανθρώπων και των ζώων, του ηλίου, του ανέμου των υδατοπτώσεων, του άνθρακα, του πετρελαίου, αποτελεί ενέργεια που μετασχηματίζεται σε μηχανικό έργο.

Από τα μέσα όμως του 20^{ου} αιώνα, και κυρίως την περίοδο 1970 – 2000, άρχισε να αναπτύσσεται μια νέα τεχνολογία που δεν έχει σαν στόχο την παραγωγή και διαχείριση μηχανικού έργου[1] αλλά την παραγωγή και διαχείριση μίας άλλης μορφής έργου, που ονομάζεται πνευματικό έργο. Τέτοιο έργο είναι η μεταβίβαση, η αποθήκευση και η λογική / μαθηματική διαχείριση των πληροφοριών.

β. Διαφορά στη φιλοσοφία της δομής. Τα συστήματα της συμβατικής τεχνολογίας είχαν ένα μόνο εξοπλισμό· τον υλικό εξοπλισμό (Hardware) με τη βοήθεια του οποίου πραγματοποιείται κάποιο έργο, μηχανικό στην συντριπτική πλειονότητα.

Αντίθετα, τα συστήματα της νέας ψηφιακής τεχνολογίας έχουν και αυτά υλικό εξοπλισμό ο οποίος όμως δεν μπορεί να πραγματοποιήσει πνευματικό έργο, χωρίς τη συνεργασία και καθοδήγηση ενός δευτέρου εξοπλισμού· ενός πνευματικού /άυλου εξοπλισμού (Software), που είναι γνωστός σαν *προγράμματα ή λογισμικό*. Αυτός ο άυλος εξοπλισμός ουσιαστικά καθορίζει το είδος και την ποιότητα του πνευματικού έργου που όπως προαναφέραμε παράγουν τα συστήματα της νέας τεχνολογίας.

Οι δυνατότητες της νέας τεχνολογίας καθορίζονται πρωτίστως από τον άυλο εξοπλισμό τους και δευτερευόντως από τον υλικό εξοπλισμό τους, σε αντίθεση με τις δυνατότητες της συμβατικής τεχνολογίας, που καθορίζονται αποκλειστικά από τον υλικό

εξοπλισμό τους.

γ. Διαφορά στο κόστος των πρώτων υλών. Το κόστος των πρώτων υλών της νέας τεχνολογίας (πυρίτιο, άμμος), λόγω της αφθονίας του και της εύκολης συλλογής τους, είναι ασυγκρίτως μικρότερο από το αντίστοιχο της συμβατικής τεχνολογίας (μέταλλα). Προφανές είναι ότι οι πρώτες ύλες χρειάζονται μόνο για την παραγωγή Hardware, ενώ για την παραγωγή Software – του σημαντικότερου τμήματος της νέας τεχνολογίας – χρειάζεται μόνο η λογική νοημοσύνη των ανθρώπων και όχι πρώτες ύλες.

δ. Οι φανταστικοί ρυθμοί ανάπτυξης της ψηφιακής τεχνολογίας. Οι παραπάνω διαφορές είχαν σαν αποτέλεσμα η ανάπτυξη της ψηφιακής τεχνολογίας να πραγματοποιείται με ρυθμούς φανταστικά μεγαλύτερους από αυτούς όλων των άλλων συμβατικών τεχνολογιών του παρελθόντος. Σχετικά με το θέμα αυτό ο καθηγητής της θεωρητικής Φυσικής στο Πολιτειακό Κολέγιο της Νέας Υόρκης Michio Kaku, στο βιβλίο του “Οράματα του Μέλλοντος” (Εκδόσεις Anubis 2000) γράφει:

«...Από το 1950 μέχρι σήμερα, η υπολογιστική ισχύς έχει αυξηθεί κατά δέκα δισεκατομμύρια φορές, ενώ στην τρίτη φάση της ανάπτυξης των υπολογιστών (περί το 2020/30) η σχέση υπολογιστών προς ανθρώπους θα αγγίζει τους 100 υπολογιστές ανά άνθρωπο».

ε. Τα δημοκρατικά χαρακτηριστικά της ψηφιακής τεχνολογίας. Στα πρώτα χρόνια (1950- 1960), η νέα τεχνολογία παραγωγής και διαχείρισης πνευματικού έργου, ήταν οικονομικά και λειτουργικά προσιτή σε πολύ λίγους ανθρώπους, οι οποίοι έπρεπε να έχουν μεγάλη οικονομική δύναμη και υψηλές γνώσεις. Τότε, νέα τεχνολογία μπορούσαν να διαθέτουν μόνο οικονομικά ισχυροί οργανισμοί, ενώ η λειτουργία τους γινόταν από ανθρώπους με ειδικές γνώσεις και εμπειρίες. Για να γράψει κάποιος τότε κείμενο μίας σελίδας έπρεπε να έχει γνώσει επιπέδου PhD στην πληροφορική.

Όμως σήμερα, και περισσότερο αύριο, η τεχνολογία αυτή είναι οικονομικά και λειτουργικά προσιτή στους περισσότερους ανθρώπους· πλουσίους και φτωχούς, στοιχειώδους και ανώτατης

εκπαίδευσης, σε αυτούς που ζουν στην πόλη, στο χωριό ή σε μία αγροικία. Στο χωριό μου, τη δεκαετία του 50 υπήρχε μόνο μια υποτυπώδης βιβλιοθήκη για την εξυπηρέτηση των μαθητών του Δημοτικού και του Γυμνασίου. Σήμερα υπάρχουν περισσότεροι από 500 PC μέσω των οποίων οι μαθητές του Χωριού μου μπορούν να «επισκέπτονται» περισσότερες και πολύ πλουσιότερες βιβλιοθήκες από αυτές των Αθηνών. Και κάτι πολύ σημαντικό. Αυτές οι επισκέψεις μπορεί να γίνονται χωρίς μετακινήσεις, όλες τις ημέρες του χρόνου και όλες τις ώρες της ημέρας.

Συμπέρασμα

Οι πρωτόγνωρες δυνατότητες και ρυθμοί ανάπτυξης της νέας τεχνολογίας, δημιουργούν πολύ ευνοϊκότερες συνθήκες από αυτές του παρελθόντος για ταυτόχρονη και παράλληλη ανάπτυξη και λειτουργία τεχνολογικού και πνευματικού πολιτισμού· δημιουργούν ευνοϊκές συνθήκες για να είναι ο τεχνολογικός πολιτισμός υπηρέτης του πνευματικού πολιτισμού.

Αν ο Σπένγκλερ είχε υπόψη του τις δυνατότητες της νέας τεχνολογίας ίσως οι προβλέψεις του για την παρακμή του Δυτικού πολιτισμού θα ήταν διαφορετικές.

Η νέα τεχνολογία σίγουρα δεν μπορεί να οδηγήσει τελικά σε υπέρβαση της νομοτέλειας του θανάτου των οργανισμών, των συστημάτων, των πολιτισμών. Κάτι τέτοιο θα ήταν αντίθετο προς το Νόμο της Εντροπίας[2]. Η νέα όμως τεχνολογία, ανάλογα με τον τρόπο χρήσεως, μπορεί να κάνει σημαντικά μεγαλύτερη τη διάρκεια ζωής των πολιτισμών που υπολόγισε ο Σπένγκλερ (1000 περίπου χρόνια). Η επιτευχθείσα αύξηση της διάρκειας ζωής του ανθρώπου, αποτελεί ένα πραγματικό, παρόμοιο γεγονός, που οφείλεται στις δυνατότητες των θετικών επιστημών και της τεχνολογίας.

Ειδικότερα, η χρήση της ψηφιακής τεχνολογίας για την ενημέρωση των ανθρώπων και τη λειτουργία αυθεντικής Δημοκρατίας, αποτελεί ένα πρωτόγνωρο και σημαντικό εργαλείο για την ανάπτυξη πνευματικού πολιτισμού· ένα φανταστικό εργαλείο για την επικράτηση των αξιών της ελευθερίας, της

ισοκρατίας, της δικαιοσύνης, της ισότητας.

Το ιστορικό γεγονός της κορύφωσης του πολιτεύματος της Δημοκρατίας και του πνευματικού πολιτισμού (Κλασικός Πολιτισμός), στον ίδιο τόπο και τον ίδιο χρόνο (Αθήνα 5^{ος} πΧ αιώνας), αποδεικνύει την ισχυρή συσχέτιση γνήσιας Δημοκρατίας και πνευματικού πολιτισμού· αποδεικνύει ότι Δημοκρατία σημαίνει πνευματικός πολιτισμός και το αντίστροφο· πνευματικός πολιτισμός σημαίνει αληθινή Δημοκρατία.

Μακάρι οι άνθρωποι να χρησιμοποιήσουν τη νέα τεχνολογία για τη λειτουργία της αληθινής Δημοκρατίας· για τη λειτουργία της Ψηφιακής Άμεσης Δημοκρατίας.

---

[1] Οι έννοιες της μηχανικής ενέργειας και του μηχανικού έργου ουσιαστικά ταυτίζονται.. Γενικά έργο είναι η απτή, η ορατή μορφή της ενέργειας.

[2] Ο νόμος αυτός ορίζει ότι η εντροπία όλων των συστημάτων αυξάνει με νομοτελειακή βεβαιότητα. Τούτο σημαίνει ότι κοινή μοίρα των άβιων και έμβιων συστημάτων (των οργανισμών, των πολιτισμών, των ηλιακών συστημάτων, των γαλαξιών..) είναι η πορεία προς την υποβάθμιση, την αποδόμηση και τελικά το θάνατοι. Εκείνο το στοιχείο που είναι διαφορετικό στα προαναφερθέντα συστήματα, είναι η διάρκεια της ζωής τους.

Δημοσθένης Κυριαζής

Πηγή: Ψηφιακή Άμεση Δημοκρατία

Φωτό:wikipedia